

Dorota Lewandowska

(Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa)

**SYMPOZJUM AGAD I GESHER GALICIA „ARCHIWA
A ŻYDOWSKA GALICJA” (JOINT AGAD–GESHER GALICIA
SYMPOSIUM „ARCHIVES AND JEWISH GALICIA”),
WARSZAWA, 7 VIII 2018 R.**

Gesher Galicia jest organizacją non-profit prowadzącą badania genealogiczne i historyczne nad żydowską ludnością Galicji, dawnej prowincji Austro-Węgier, a dziś obejmującej tereny południowo-wschodniej Polski i zachodniej Ukrainy. Prowadzone prace obejmują indeksowanie przechowywanych w archiwach ksiąg metrykalnych i akt stanu cywilnego z gmin mojżeszowych funkcjonujących niegdyś na tym terenie, a także prace nad dokumentami z okresu Holokaustu oraz materiałami dotyczącymi różnych grup społecznych, spisami żydowskich podatników czy galicyjskich studentów medycyny i lekarzy. Uzyskane informacje publikowane są na stronie internetowej Gesher Galicia (www.geshergalicia.org) w bazach danych udostępnionych do przeszukiwania. Prezentowane są także mapy regionalne i plany katastralne. Gescher Galicia prowadzi ponadto działalność edukacyjną i publikuje kwartalnik naukowy „Galitzianer”.

4 VI 2017 r. Archiwum Główne Akt Dawnych zawarło porozumienie z organizacją Gesher Galicia z siedzibą w Los Angeles, reprezentowaną przez jej prezesa Tony’ego Kahane. Dotyczyło ono współpracy przy organizacji konferencji genealogicznej w Warszawie. Sympozjum odbyło się 7 VIII 2018 r. w sali balowej Pałacu Raczyńskich, będącego siedzibą AGAD. W obradach wzięli udział przedstawiciele środowisk żydowskich z całego świata, pracownicy Archiwum Głównego Akt Dawnych oraz archiwów polskich i ukraińskich, a także innych instytucji. W otwarciu sympozjum uczestniczył naczelny dyrektor archiwów państwowych Wojciech Woźniak, który wygłosił słowo wstępne. Głos zabrali także: prezes Gesher Galicia Tony Kahane oraz dyrektor AGAD Hubert Wajs, który przedstawił dzieje Archiwum Głównego i scharakteryzował jego zasób archiwalny, także w kontekście przechowywanych w nim źródeł do historii Żydów w Galicji. Konferencja podzielona została na 5 bloków tematycznych. Wystąpienie wprowadzające w tematykę obrad wygłosiła Dorota Lewandowska (AGAD). W prezentacji *Księgi metrykalne i akta parafii oraz gmin różnych wyznań i obrządków z terenów tzw. zabużańskich w zasobie Archiwum Głównego Akt Dawnych* ukazała

dzieje tych zbiorów oraz skupiła się na sposobie przejmowania ksiąg z Urzędu Stanu Cywilnego, a także problemach z tym związanych, wynikających głównie ze złego stanu zachowania akt. Podkreśliła też, iż wszystkie księgi metrykalne w AGAD są zdigitalizowane, dlatego są udostępniane wyłącznie w wersji cyfrowej.

W pierwszej części sympozjum, zatytułowanej *Galicijskie akta mojżeszowe w polskich archiwach* Dorota Lewandowska przedstawiła kolejną prezentację: *Księgi metrykalne gmin wyznania mojżeszowego z terenów tzw. zabużańskich w AGAD*. Dotyczyła ona największego w AGAD zbioru ksiąg metrykalnych (liczącego ponad 4000 j.a.), ich zawartości, wykorzystania do kwerend, badań genealogicznych itp. Następnie głos zabrał Łukasz Podolak z Archiwum Państwowego w Przemyślu, który scharakteryzował zasób tego archiwum, ze szczególnym uwzględnieniem akt gmin mojżeszowych. Podobną prezentację, omawiającą zespoły archiwalne zgromadzone w Archiwum Narodowym w Krakowie przedstawiła Magdalena Marosz (ANK).

Kolejna część sympozjum nosiła tytuł: *Galicijskie akta mojżeszowe w ukraińskich archiwach*. Kolejno występowali: Igor Smolskij z Archiwum Obwodowego we Lwowie i Katarina Mycan z Archiwum Obwodowego w Iwano-Frankowsku, którzy zaprezentowali zespoły akt zawierające informacje na temat ludności żydowskiej na tym terenie. Natomiast Fedir Polanskij, dyrektor Archiwum Obwodowego w Tarnopolu, omówił akta z okresu Holokaustu w zasobie tego archiwum. Ta część konferencji zakończyła się panelem dyskusyjnym podsumowującym przedstawione wyżej dwa bloki tematyczne. Wzięli w nim udział przedstawiciele polskich i ukraińskich archiwów, którzy odpowiadali na liczne pytania uczestników obrad.

Trzecia część sympozjum była zatytułowana *Specjalne akta w polskich i ukraińskich archiwach państwowych i niepaństwowych*. Jako pierwszy zabrał głos Andrew Zalewski (prof. medycyny Uniwersytetu Jeffersona w Filadelfii, członek zarządu Gesher Galicia i redaktor naczelny „Galitzianera”), który zapoznał zebranych z aktami żydowskich studentów medycyny z galicyjskiego Krakowa i Lwowa. Podstawą jego wystąpienia były materiały archiwalne zgromadzone w Państwowym Archiwum Obwodu Lwowskiego (akta Wydziału Filozofii z lat 1784–1805 oraz akta Wydziału Medycyny z lat 1894–1918 Uniwersytetu Lwowskiego), archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego (akta Wydziału Medycyny z lat 1802–1918 oraz akta studentów położnictwa z lat 1802–1850) oraz archiwalia z zasobu Archiwum Uniwersytetu Semmelweisa w Budapeszcie (akta Wydziału Medycyny z lat 1770–1921). Kolejnym prelegentem był Sławomir Postek (AGAD), który scharakteryzował *Źródła genealogiczne do dziejów Żydów w Galicji w zespołach akt c. k. ministerstw austriackich oraz aktach gmin wyznania mojżeszowego w AGAD*. Wystąpienie to miało na celu zapoznanie zabranych z innymi zespołami archiwalnymi (poza księgami metrykalnymi) w zasobie AGAD, które zawierają niezwykle interesujące i cenne dla historii Żydów galicyjskich dokumenty. O galicyjskich aktach mojżeszowych znajdujących się w Żydowskim Instytucie Historycznym opowiedziała Anna Rosner (Wydział Historyczny Uniwersytetu Warszawskiego).

Tematem wiodącym czwartej części konferencji były akta z okresu Holokaustu. Tony Kahane (Uniwersytet Londyński), pochodzący ze Zbaraża na Ukrainie, wygłosił referat na temat akt galicyjskich Judenratów, włącznie z aktami stanu

cywilnego. Akta miejskie z okresu Holokaustu omówił Michał Majewski, aktywny członek Gesher Galicia oraz dyrektor operacyjny Stowarzyszenia Żydowski Instytut Historyczny w Polsce. O aktach z okresu Holokaustu w Galicji przechowywanych przez archiwa i instytucje lubelskie mówił Emil Majuk z Ośrodka Brama Grodzka w Lublinie.

Ostatnią tematyczną częścią sympozjum były mapy i akta katastralne. Po raz kolejny głos zabrał Andrew Zalewski, który omówił zachowane galicyjskie akta katastralne. Jay Osborne, kierownik do spraw map cyfrowych w Gesher Galicia oraz współprzewodniczący organizacji pozarządowej Rohatyn Jewish Heritage na Ukrainie, wygłosił prelekcję na temat map miejscowości, katastrof i map regionalnych. Jay Osborne przy pomocy skanów i fotokopii map pozyskanych przez Gesher Galicia z archiwów polskich i ukraińskich utworzył otwartą stronę Map Room (2012 r.). Aktualnie prowadzone są prace nad projektem zakładającym nakładanie map historycznych na nowoczesne zdjęcia satelitarne oraz tworzenie map interaktywnych opartych o dane zawarte w dokumentach historycznych.

Sympozjum zakończyły prezentacje członków Gesher Galicia: Joshua Grayson (Uniwersytet Południowej Karoliny), założyciel organizacji Lost Root Family History, zaprezentował efekty swoich poszukiwań w księgach ewidencyjnych ze Lwowa. Christina Craig przedstawiła akta wojskowe z okresu I wojny światowej dotyczące Kołomyi, a Russell Maurer (członek zarządu stowarzyszenia Litvak Special Interest Group) omówił zawartość akt szkoły w Gorlicach. Słowo końcowe, podziękowania dla uczestników i gości konferencji oraz wszystkich osób, instytucji i organizacji, które pomagały w jej przygotowaniu wygłosili Hubert Wajs i Tony Kahane. Konferencja cieszyła się ogromnym zainteresowaniem licznie przybyłych gości. Oprawę sympozjum stanowiły zaprezentowane w gablotach dokumenty z zasobu AGAD (m.in. akty urodzenia pisarza Brunona Schulza, ur. 12 VII 1892 r. w Drohobyczu i reżysera Lee Strasberga, właściwie Israela Strassberga, ur. 17 XI 1901 r. w Budzanowie) oraz eksponaty ze zbiorów Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, w tym litografia Isidora Kaufmana *Młody rabin z N.* (ok. 1910 r.), mapa Galicji z 1900 r. i *Autoportret* Brunona Schulza z 1919 r. Sympozjum zorganizowano niezależnie od 38. dorocznej Konferencji Międzynarodowego Związku Żydowskich Stowarzyszeń Genealogicznych (*The International Association of Jewish Genealogical Societies* — IAJGS) poświęconej tematyce żydowskiej genealogii, która odbyła się w Warszawie w dniach 5–10 VIII 2018 r. Również w tym wydarzeniu wzięli udział pracownicy AGAD będący konsultantami w tzw. Wiosce Zasobów, w której uczestnicy konferencji mogli bezpośrednio lub za pomocą narzędzi internetowych wymieniać poglądy i doświadczenia z przedstawicielami archiwów, muzeów, organizacji pozarządowych itp.